

MAKOVECZ ÖSZTONDÍJ
BESZÁMOLÓ A SZAKMAI PROGRAMRÓL
2023. aug. 26–31.

A SAPIENTIA-EMTE, Marosvásárhelyi Karának fordító és tolmács szakos hallgatói (Bardócz Ariadne Brigitta, Jáni Orsolya, Pui Orsolya, Fazakas Szabolcs, Tamás Hunor, Nagy Attila, Fodor Izabella, Orbán Beáta, Majláth Kriszta, Zolnai Evelyn-Anett, Székely Bernadett) tanáraik (dr. Imre Attila és dr. Sárosi M. Krisztina) kíséretével részt vettek 2023. aug. 26–31. között a LITHME workshop tevékenységein, amelyre az ELTE Fordító- és Tolmácsképző Tanszék szervezésében került sor.

A szombati utazás után az első szakmai programra, amelyet a kísérő tanárok szerveztek, vasárnap, augusztus 27-én került sor. Ezen a napon a hallgatókkal együtt körbejártuk azokat a helyszíneket, ahol a Budapesten megszervezett Atlétikai VB reklámpanói és feliratai kaptak helyet, hogy megvizsgáljuk a kétnyelvűsítés és többnyelvűsítés egyes megoldásait, a VB egyik budapesti szlogenjéből (Láss csodát – Witness the Wonder) kiindulva.

A hétfői nap közös megbeszéléssel indult, amelynek keretében a hallgatók elmondhatták, hogy milyen ismeretekkel és információkkal rendelkeznek jelen pillanatban a mesterséges intelligenciáról, gépi fordításról, illetve az ezekhez kapcsolódó szoftverekről. Majd együtt vettünk részt az alább bemutatott workshop munkálatain.

A LITHME az Európai Unió által létrehozott European Cooperation in Science and Technology (COST) egyik, 2024-ig tartó programja. A nyelvek és a modern technológia iránt érdeklődő kutatóknak, oktatóknak és hallgatóknak szánt kezdeményezés.

A Language in the Human-Machine Era (LITHME) nemzetközi kutatóhálózat, amelynek tagjai azt próbálják megjósolni, hogyan hatnak az új technológiák a nyelvekre és a nyelvhasználatra. A számítógépes nyelvészettel foglalkozó munkacsoport és a nyelvi közvetítőket képviselő munkacsoport Budapesten rendezte meg közös workshopját, amelyen hallgatóink a két Egyetem közreműködésének és a Makovecz-ösztondíjnak köszönhetően vehettek részt.

A három napos rendezvény során délelőtti nyilvános előadások és kerekasztal-beszélgetések várták a résztvevőket, így hallgatóink tanári kísérettel csatlakoztak a tevékenységekhez.

A délelőtti panelek keretében a hallgatók nagyon sok érdekes dolgot hallhattak a nyelv és a technológia kapcsolatáról. A számukra legrelevánsabb bemutatók összefoglalása következik az alábbiakban.

Ilan Kernerman előadásából megtudhattuk, hogy a mesterséges intelligencia előre törésével tulajdonképpen az következik, hogy a rendelkezésre álló információkat nem közvetlenül az emberek kutatják fel, hanem azokat a szoftverek segítségével érik el ezzel gyorsítva a munkafolyamatokat és közvetett módon átalakítva egyes szakmákat, így a fordítást is. Az ember-gép kapcsolatáról elmondja, hogy ez egy „se veled, se nélküled” állapot. Beszél továbbá a „nagy nyelvi modellekről” (LLM), valamint az utószekesztés kérdéskörét is érinti, majd kitér a minőségellenőrzésre is.

Eszenyi Réka és Peter van der Wijst a neurális gépi tanulás és a gépi fordítás kapcsolatát taglalják előadásukban, kitérnek a pozitív és negatív hatásokra egyaránt, fókuszálva a szakma presztízsében okozott változásokra is.

Anna Selkowicz-Ryska előadása a fordító nehézségeit taglalja olyan jogi szövegek esetében, amelyeket már MI-vel hoztak létre, kitér a terminológiai és a szintaxis terén felmerülő kérdésekre is. Különböző fordítói szoftvereket is bemutat, amelyek ellensúlyozhatják a problémát (az ismertebb GT és Deep L mellett az e-translation és a Matecat is bemutatásra kerül).

Yang Győző a gépi fordítóprogramok mögött rejlő nyelvi mechanizmusokat fedi fel előadásában, Carlos Manuel Hidalgo-Tertero pedig az idiomatikus kifejezések gépi fordítóprogramok által generált hibás fordításait és a hibák orvoslásának lehetőségeit taglalja egy spanyol-angol párhuzamos korpusz révén (PAidion).

Robin Edina és Olívia Seidl-Pécs a gépi fordítások lektorálásáról és utószerkesztéséről tartott előadást, amelyben a javítandó hibákat géppel előfordított EU-s jogi szövegekkel érzékeltették.

A workshop további résztvevői közül megemlíthetjük Olesea Bedean-Vozian bemutatóját, amelyben az előadó a hagyományos tolmácsolás és a technológia-alapú tolmácsolás összevetését végezte el, majd Susanna Nocchi a virtuális valóság nyelvoktatásban játszott szerepét taglalta olasz nyelvtanulók szempontjából. Elif Sari előadásából azt tudhattuk meg, hogy az automatizált gépi visszajelzés hogyan segítheti a fordító szakos hallgatók munkáját, illetve hogyan motiválja őket a tanulásban és fejlődésben.

Yolanda Morato azt tárgyalja előadásában, hogy hangzó szövegből írott szöveget és az írott szövegből hangzó szöveget generáló szoftverek (pl. a Dragon), hogyan hasznosíthatók a kreatív írás és a műfordítás terén.

A kerekasztal-beszélgetések három időszak köré szerveződtek, hétfőn a gépi fordítás múltját, kedden a jelenét, szerdán pedig a jövőjét tárgyalták a résztvevők tíz-tíz kérdés köré csoportosítva. Ezen beszélgetések alatt volt lehetőség kérdéseket is feltenni, a kapott válaszok pedig elgondolkodtatók voltak minden esetben a jövő fordítói számára.

A hallgatókkal szerda este egy kétórás megbeszélést tartottunk, amelynek keretében elmondhatták tapasztalataikat.

Kísérő tanárként úgy véljük, hogy hallgatóink hasznos információkkal és tudással gyarapodva térnek haza. Különös jelentőséggel bír, hogy betekintést nyertek abba is, miként működik egy több országot is összefogó EU-s szakmai projekt.

Marosvásárhely, 2023.aug. 31.

dr. Imre Attila, egyetemi tanár
dr. Sárosi M. Krisztina, egyetemi adjunktus

